

Jämställdhet inom utbildning och forskning

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande 40 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2002, vilka tar upp jämställdhetsfrågor inom förskolan, skolan, högskolan och forskningen.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

I betänkandet finns reservationer från Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	7
Utskottets överväganden	8
Jämställdhet inom förskola och skola.....	8
Jämställdhetsarbete.....	8
Matematikundervisning.....	10
Åtgärder mot diskriminering och sexuella trakasserier	11
Kompetensutveckling för pedagoger.....	13
Jämställdhet inom högskolan.....	15
Jämställdhetsarbete och rekrytering.....	15
Åtgärder mot diskriminering	16
Genusperspektiv i medicinska m.fl. utbildningar	17
Jämställdhet inom forskningen.....	18
Jämställdhetsarbete.....	19
Genusperspektiv inom medicinsk forskning m.m.....	20
Genusperspektiv inom medicinsk forskning m.m.....	20
Övrigt	22
Reservationer.....	25
1. Jämställdhetsarbete inom förskola och skola (punkt 1) – fp.....	25
2. Jämställdhetsarbete inom förskola och skola (punkt 1) – kd.....	26
3. Jämställdhetsarbete inom förskola och skola (punkt 1) – c.....	26
4. Åtgärder mot språkvåld (punkt 4) – fp, c.....	27
5. Åtgärder mot språkvåld (punkt 4) – kd.....	27
6. Jämställdhetsarbete inom högskolan (punkt 6) – c.....	28
7. Åtgärder mot diskriminering i högskolan (punkt 7) – fp.....	29
8. Åtgärder mot diskriminering i högskolan (punkt 7) – kd.....	29
9. Genusperspektiv i medicinska m.fl. utbildningar (punkt 8) – fp, kd, c.....	30
10. Jämställdhetsarbete inom forskningen (punkt 9) – kd, c.....	30
11. Fördelning av platser vid riksrekryterande idrottsgymnasier (punkt 11) – fp.....	31
Särskilda yttranden.....	32
1. Jämställdhet inom utbildning och forskning – m.....	32
2. Jämställdhet inom utbildning och forskning – v.....	32
3. Åtgärder mot diskriminering och sexuella trakasserier i skolan (punkt 3) – m, fp, kd, c, mp.....	33
4. Genusperspektiv inom medicinsk forskning m.m. (punkt 10) – fp, c.....	33

Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag	34
Motioner.....	34

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Jämställdhetsarbete inom förskola och skola

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub229 yrkande 19,
2002/03:Ub244 yrkande 26,
2002/03:Ub275 yrkande 2,
2002/03:Ub324,
2002/03:Ub409,
2002/03:Ub414,
2002/03:Ub417 yrkande 4,
2002/03:Ub424 och
2002/03:A366 yrkande 3.

Reservation 1 (fp)

Reservation 2 (kd)

Reservation 3 (c)

2. Matematikundervisning

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub500.

3. Åtgärder mot diskriminering och sexuella trakasserier i skolan

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub239 yrkande 11,
2002/03:Ub381 yrkande 6,
2002/03:Ub408,
2002/03:Ub498 yrkande 1,
2002/03:Ub551,
2002/03:A315 yrkande 11,
2002/03:A317 yrkande 2 och
2002/03:A366 yrkande 2.

4. Åtgärder mot språkvåld

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:So456 yrkande 5,
2002/03:A242 yrkande 23 och
2002/03:A366 yrkande 4.

Reservation 4 (fp, c)

Reservation 5 (kd)

5. Kompetensutveckling för pedagoger

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub275 yrkande 1,
2002/03:Ub351 yrkandena 1 och 2 samt
2002/03:Ub462 yrkande 2.

6. Jämställdhetsarbete inom högskolan

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub433 och
2002/03:Ub489 yrkande 4.

Reservation 6 (c)

7. Åtgärder mot diskriminering i högskolan

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub323 yrkande 24,
2002/03:Ub427 och
2002/03:Ub448 yrkande 13.

Reservation 7 (fp)

Reservation 8 (kd)

8. Genusperspektiv i medicinska m.fl. utbildningar

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub401 yrkande 4,
2002/03:Ub442 yrkande 2 och
2002/03:Ub538.

Reservation 9 (fp, kd, c)

9. Jämställdhetsarbete inom forskningen

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub449 yrkandena 5 och 9 samt
2002/03:Ub528 yrkande 1.

Reservation 10 (kd, c)

10. Genusperspektiv inom medicinsk forskning m.m.

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub401 yrkande 1,
2002/03:Ub442 yrkandena 1 och 3–5,
2002/03:Ub454,
2002/03:Ub528 yrkande 2 och
2002/03:So450 yrkande 5.

11. Fördelning av platser vid riksrekryterande idrottsgymnasier

Riksdagen avslår motion
2002/03:Kr266 yrkande 11.

Reservation 11 (fp)

12. Jämställdhet i friskolestyrelser

Riksdagen avslår motion
2002/03:Ub273.

13. Genusperspektiv i läromedel

Riksdagen avslår motionerna
2002/03:Ub275 yrkande 3 och
2002/03:A366 yrkande 5.

Stockholm den 6 mars 2003

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Ulf Nilsson (fp), Inger Lundberg (s), Majléne Westerlund Panke (s), Agneta Lundberg (s), Inger Davidson (kd), Nils-Erik Söderqvist (s), Per Bill (m), Louise Malmström (s), Ana Maria Narti (fp), Sören Wibe (s), Anna Ibrisagic (m), Mikael Damberg (s), Mikaela Valtersson (mp), Tobias Billström (m) och Håkan Larsson (c).

Redogörelse för ärendet

Under den allmänna motionstiden 2002 väcktes ett stort antal motioner med yrkanden rörande jämställdhet inom utbildning och forskning. Dessa behandlas i detta betänkande.

Motionsyrkandena handlar om jämställdhetsarbetet inom förskolan, skolan, högskolan och forskningen.

Förslagen i motionerna, sammanlagt 40 yrkanden, återges i *bilaga*.

Utskottets överväganden

Jämställdhet inom förskola och skola

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden som rör arbetet med jämställdhet inom förskola och skola, matematikundervisning, åtgärder mot diskriminering, sexuella trakasserier och språkvåld samt kompetensutveckling för pedagoger. Utskottet hänvisar till gällande bestämmelser, vidtagna och pågående åtgärder samt visst utredningsarbete.

Jämför *reservationerna 1 (fp), 2 (kd), 3 (c), 4 (fp, c) och 5 (kd)*.

Jämställdhetsarbete

Motioner

Förskolans roll i jämställdhetsarbetet behandlas i ett par motioner.

Enligt motion 2002/03:Ub324 (fp) krävs det en feministiskt medveten förskolepolitik. På samma sätt som skolan skall arbeta aktivt för jämställdhet mellan könen, borde detta vara en självklarhet även inom dagis- och förskoleverksamheten. Obligatoriska feministiska jämställdhetsplaner, i såväl kommunala som enskilda förskolor, är ett första steg i arbetet att möta varje barn individuellt och ge det positiv bekräftelse. I motion 2002/03:Ub409 (s) tas upp att det med tanke på förskolans viktiga ställning för barnens sociala utveckling krävs extra mycket av personalen för att motverka förtryckande könsroller. Motionären anser att jämställdhetsplaner är ett exempel på åtgärd som kan tjäna som stöd för personalen i detta arbete och jämför med dagens krav i jämställdhetslagen att upprätta jämställdhetsplaner på alla arbetsplatser med mer än tio anställda. Detta krav har varit till stor nytta då det synliggjort brist på jämställdhet och gett verktyg att arbeta vidare.

Frågor om jämställdhetsarbetet i grund- och gymnasieskolan, lärarens roll och skolans ansvar tas upp i ett flertal motioner.

Undervisningen i grundskolan och gymnasieskolan skall genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv, anser Folkpartiet i motionerna 2002/03:Ub229 yrkande 19 och 2002/03:Ub244 yrkande 26. Skolan spelar en viktig roll för att betona flickors och pojkars lika rätt till att bli jämställt behandlade. För att lyckas med denna viktiga uppgift måste skolan i sig bli mer jämställd. Dessutom måste pedagogik och metodik anpassas så att såväl flickor som pojkar kan intressera sig för och aktivt ta del av undervisningen. I motion 2002/03:Ub414 (s) understryks att ett genusperspektiv skall införas i skolan och i läroböcker. Alla kommuner skall se till att varje elev får en grundläggande kunskap i genusfrågor. Även om skolan tar upp jämställdhetsaspekter i

sitt värdegrundsarbete är det nödvändigt att genusfrågor tas upp också i undervisningen och ämnesövergripande.

I motion 2002/03:Ub275 (m) yrkande 2 betonas betydelsen av att på pedagogisk väg ge grundskoleelever större förståelse för jämställdhet mellan könen. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster men det saknas konkreta metoder för att arbeta med jämställdhet i skolan. Lärarens agerande och kunskap om flickors och pojkars olika förutsättningar har stor betydelse. Även motion 2002/03:Ub424 (s) tar upp frågan om den bristande omfattningen av jämställdhetsarbetet i skolan. Det är viktigt att Skolverket följer upp att kommunerna uppmärksammar jämställdhetsarbetet i sin uppföljning och utvärdering och att frågorna tas upp i samband med annat värdegrundsarbete. Vikten av utbildning och kompetensutveckling för lärarna i dessa frågor poängteras. Motionären pekar också på att vid fall av könsdiskriminering har inte barn och ungdomar i förskola och skola några rättigheter liknande dem som finns i jämställdhetslagen.

Kristdemokraterna menar i motion 2002/03:Ub417 yrkande 4 att jämställdhet är en av de viktiga frågor som behöver etisk belysning. Ett aktivt jämställdhetsarbete i skolan handlar om att indirekt förmedla värderingar. Centerpartiet anser i motion 2002/03:A366 yrkande 3 att ett samlat program för ökad jämställdhet i den svenska skolan bör utformas, i nära samverkan med lärarnas organisationer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Utskottet har tidigare vid behandlingen av motsvarande motionsyrkanden om jämställdhetsarbetet, senast i betänkande 2001/02:UbU12, konstaterat att jämställdhetsfrågorna har uppmärksammats och tydliggjorts under senare år. Det är flera aktörer som på olika sätt bidrar med kunskapsutveckling och stöd i dessa frågor. En rad åtgärder har också vidtagits på nationell nivå för att stödja och stimulera det lokala jämställdhetsarbetet. När det gäller förskola och skola har Skolverket ett särskilt ansvar att främja flickors och pojkars lika rätt och möjligheter. Den nya myndigheten för skolutveckling kommer att överta vissa delar av det pågående arbetet. Jämställdhetsaspekter ingår som en del av arbetet med demokrati- och värdegrundsfrågor liksom i arbetet mot kränkande behandling. Ett särskilt jämställdhetsfokus finns därtill i flera pågående större insatser.

Skolverket arbetar för närvarande med ett regeringsuppdrag att främja och intensifiera skolornas och kommunernas jämställdhetsarbete. I uppdraget ingår att ta fram och sprida lärande exempel på hur skolor och kommuner, i samverkan med olika organisationer och myndigheter, arbetar med jämställdhet samt social och etnisk mångfald. De lärande exemplen, tillsammans med teoretiska utgångspunkter om kön/genus och makt i skolan, är tänkta att presenteras i en tryckt publikation under hösten 2003. Syftet med materialet är att öka kunskapen om området i sig och hur skolan kan arbeta för att nå de jämställdhetsmål som finns.

I syfte att stärka kompetensen i jämställdhetsfrågor har regeringen avsatt medel för att utbilda resurspersoner i jämställdhet och genuskunskap. Målet är att det 2004 skall finnas åtminstone en kvalificerad jämställdhetspedagog i varje kommun. Landets kommuner har inbjudits att utse deltagare till kursen "Värdegrund, jämställdhet och genusvetenskap", motsvarande 10 poängs studier på universitetsnivå. Kursen riktar sig till lärare i för-, grund- och gymnasieskolan och bedrivs på uppdrag av Skolverket i samarbete mellan värdegrundscentrummen vid Göteborgs universitet och Umeå universitet. För de kommuner som anmält intresse att delta i denna utbildning finns dessutom särskilda projektmedel att söka. Medlen är tänkta i första hand till elevinriktade insatser och skall användas till projekt som, i vid mening, syftar till att främja jämställdhet.

Skolverket har vidare ett regeringsuppdrag att arbeta med insatser för utsatta flickor i patriarkala familjer. Ett referensmaterial och en kunskapsöversikt skall tas fram med syftet att stödja skolornas arbete att bemöta dessa flickor.

Utskottet erfar att det i regeringens aviserade skrivelse, "Nationell handlingsplan för jämställdhet", kommer att ges en bild av både pågående och planerade jämställdhetsinsatser inom bl.a. utbildningsområdet. Skrivelsen är planerad att lämnas till riksdagen i maj 2003.

Matematikundervisning

Motioner

Matematikundervisningens betydelse för att öka jämställdheten på arbetsmarknaden behandlas i motion 2002/03:Ub500 (s). Motionären anser att den av regeringen aviserade matematikdelegationen bör ha som en av sina prioriterade uppgifter att öka flickors och kvinnors intresse för matematikämnet. På arbetsmarknaden krävs allt oftare goda kunskaper inom naturvetenskap och teknik, och det är därför allvarligt att flickor är mindre intresserade av matematik då detta ämne är en nyckel till fortsatta studier inom det tekniskt-naturvetenskapliga området.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår avslag på motionsyrkandet.

Regeringen har nyligen beslutat om direktiv för den ovan nämnda matematikdelegationen (dir. 2003:8). Uppdraget för delegationen är att utarbeta en handlingsplan med förslag till åtgärder för att förändra attityder till och öka intresset för matematikämnet samt utveckla matematikundervisningen. Förutom förskola och skola skall handlingsplanen omfatta vuxenutbildning, högskola och folkbildning. Planen skall också syfta till att öka intresset för fortsatta studier inom områden som matematik, naturvetenskap och teknik. Det faktum att särskilt flickor, trots goda resultat i grundskolan, väljer annan inriktning än matematiken och det naturvetenskapliga utbildningsområdet i

sina fortsatta studier, omnämns i direktiven som ett viktigt skäl att utveckla matematikundervisningen.

Utskottet välkomnar regeringens initiativ på matematikområdet och den uttalade ambitionen att delegationen skall stimulera till diskussion om ämnets roll och utveckling i skolan, inte minst genom att ta in synpunkter och idéer från eleverna själva.

Åtgärder mot diskriminering och sexuella trakasserier

Motioner

Ett stort antal motioner tar upp övergripande frågor om kränkande behandling och diskriminering liksom behovet av att tydliggöra och utvidga gällande lagstiftning på området.

I Moderaternas motion 2002/03:A315 yrkande 11 framförs att skolan, tillsammans med föräldrarna, har ett stort ansvar för hur barn ser på och tilltalar varandra. Tidiga reaktioner mot barn som betar sig kränkande mot andra är viktigt. Enligt Folkpartiets motion 2002/03:Ub239 yrkande 11 är främjande av jämställdheten i en skola ett sätt att förebygga mobbning. I en skola som präglas av jämställdhet skapas ett sundare klimat. I dag är lagstiftningen tydligare när det gäller vuxna som utsätts för **sexuella trakasserier** än när det gäller elever. Folkpartiet föreslår därför att en lag mot sexuella trakasserier införs för elever, med förebild i jämställdhetslagen.

I flerpartimotion 2002/03:A317 (fp, s, v, c, mp) yrkande 2 förs fram att även elever och vuxenstudierande bör omfattas av lagstiftning mot **diskriminering**, i likhet med högskolestuderande och arbetstagare. Centerpartiet menar i sin motion 2002/03:A366 yrkande 2 att jämställdhetslagstiftningen bör göras tillämplig på skolsystemets samtliga stadier. Liknande villkor som finns i jämställdhetslagen bör gälla även för elever inom grundskola och gymnasium. Miljöpartiet anser i motion 2002/03:Ub381 yrkande 6 att det klart skall framgå att de lagar om diskriminering och sexuella trakasserier som gäller på andra arbetsplatser också gäller för elever i skolan. I dag är det otydligt vilka regler som egentligen finns och vilken rätt elever har. Även motion 2002/03:Ub408 (s) för fram synpunkten att jämställdhetslagens skrivningar kring sexuella trakasserier också skall omfatta skolelever. I motion 2002/03:Ub551 (s) framhålls vikten av att det av regeringen aviserade förbudet mot diskriminering, mobbning och sexuella trakasserier genomförs snarast i syfte att stärka rättigheterna för skolelever. Även om allt slags diskriminering är förbjuden även i skolan finns behov av att stärka elevernas rättigheter och skydd mot diskriminering i grund- och gymnasieskolan, på liknande sätt som gjorts inom högskolan, menar motionärerna i motion 2002/03:Ub498 (s) yrkande 1.

Några motioner tar upp den bland ungdomar allt vanligare form av **språkbruk** som omfattar användandet av sexuella anspelningar och könsord och den specifika form av trakasserier detta kan innebära.

Enligt Kristdemokraternas motion 2002/03:A242 yrkande 23 måste den könsrelaterade mobbningen i form av t.ex. könsord uppmärksammas som den kränkande behandling den faktiskt är. Åtgärder för att förebygga och komma till rätta med den måste inrymmas i varje skolas åtgärdsplan. Dessutom anser motionärerna att denna form av mobbning måste uppmärksammas nationellt. Centerpartiet menar i sin motion 2002/03:A366 yrkande 4 att språkvåld kan vara en första signal om att elevernas arbetsmiljö inte är bra. Det finns behov av att samla åtgärder för att motverka språkvåld i skolan i ett nationellt program. Kristdemokraterna anser i motion 2002/03:So456 yrkande 5 att det finns ett behov av forskning om det ökande sexualiserade språkbruket då det i dag inte finns någon kunskap om vilka konsekvenser denna typ av mobbning för med sig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår avslag på motionsyrkandena.

Som har redovisats vid tidigare behandling i utskottet (senast i bet. 2002/03:UbU12) har lagstiftningen successivt skärpts i de bestämmelser som reglerar skolans arbete mot kränkande behandling. I dag gäller att den som verkar i skolan aktivt skall motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden. Frågor om värdegrund och normer behandlas utförligt i läroplanerna för skolan. Rektor har också ett särskilt ansvar för arbetet med mobbning och annan kränkande behandling. Vidare är skolan att betrakta som en arbetsplats i arbetsmiljölagens mening, och eleverna likställs med arbetstagare. Därmed omfattas eleverna i väsentliga delar av arbetsmiljölagen och anslutande författningar, t.ex. föreskrifter om kränkande särbehandling. Barn i förskoleverksamhet och i skolbarnsomsorg omfattas inte av ovan nämnda bestämmelser. För förskolans del återfinns vissa aspekter av frågorna i läroplanens avsnitt om värdegrund och normer.

Skollagskommittén föreslår i sitt nyligen avlämnade betänkande (SOU 2002:121) att nuvarande bestämmelser i skollagen om skolans skyldighet att motverka kränkande behandling överförs till den nya skollagen. Någon uppräknning av olika former av kränkningar, motsvarande dagens omnämnande av mobbning och rasistiska beteenden, föreslås dock inte ingå.

Skollagskommittén föreslår även att det i skollagen skall tydliggöras att arbetsmiljölagen gäller på skolområdet. Utifrån kommitténs synsätt om ett utvidgat utbildningsbegrepp till både barn i förskola och fritidshem skulle föreslagna skollagändringar omfatta även dessa verksamheter och barn. När det gäller arbetsmiljölagen är kommitténs linje att lagen bör omfatta även dessa barn. Sådana förändringar bör dock behandlas närmare i den av regeringen aviserade översynen av arbetsmiljölagen ur ett elevperspektiv.

Utbildningsdepartementets satsningar på värdegrundsåret (1999) och Värdegrundsprojektet (1999–2000) bör nämnas i sammanhanget. Skolverket har också de senaste åren arbetat med olika uppdrag för att uppmärksamma frågorna kring kränkande behandling. Utifrån regeringens skrivelse ”Nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskrimine-

ring” (2000/01:59) fick Skolverket i uppdrag att kartlägga förekomsten av rasism, etnisk diskriminering, sexuella trakasserier, homofobi och könsrelaterad mobbing. I november 2002 redovisade verket detta uppdrag i rapporten ”Relationer i skolan – en utvecklande eller destruktiv kraft” (dnr 01-2001-2136). Kartläggningen av den sociala miljön visar att det inte är ovanligt att elever känner sig dåligt bemötta av andra elever eller av lärare. Skolverket menar samtidigt att skolornas arbete mot kränkande behandling ger ökad trygghet och trivsel och därmed färre kränkningar.

Enligt utskottet är det oerhört värdefullt med denna typ av kartläggningar. Förutom att det ger ökad kunskap om problemets omfattning ökar det också möjligheten att på ett konstruktivt och målmedvetet sätt kunna arbeta med insatser som förbättrar situationen. Utskottet ser med stort allvar på att elever upplever sig kränkta. Att elever dessutom känner sig kränkta av lärare och andra vuxna i skolan är oacceptabelt. Enligt utskottets mening är det av största vikt att fortsätta arbetet mot kränkningar i skolan.

Utskottet konstaterar att ett flertal förslag till åtgärder för att förbättra situationen ges i Skolverkets rapport, t.ex. åtgärder som riktar in sig på att stötta rektorer och lärare i deras arbete att möta eleverna. Skolverket arbetar för närvarande med flera olika insatser på området, t.ex. genom att ta fram lärande exempel på handlingsprogram och arbetssätt mot kränkande behandling. Myndigheten skall också ge stöd till förskolor och skolor i deras arbete, t.ex. genom att sprida referensmaterial och utarbeta allmänna råd.

En kommitté arbetar för närvarande med en översyn av hela diskrimineringslagstiftningen (dir. 2002:11). I uppdraget ingår att överväga en gemensam lagstiftning mot diskriminering som omfattar alla eller flertalet diskrimineringsgrunder och samhällsområden. I t.ex. jämställdhetslagen och lagen om likabehandling av studenter i högskolan finns i dag krav på aktiva åtgärder, dvs. regler som ålägger arbetsgivare eller högskola att bedriva ett målinriktat arbete. Kommittén skall överväga om sådana bestämmelser bör införas i andra utbildningsformer. Utskottet konstaterar att frågan om skolan skall omfattas av lagstiftning mot diskriminering ingår i kommitténs uppdrag. Utredningen skall rapporteras senast 1 december 2004.

Kompetensutveckling för pedagoger

Motioner

Förutom att det i ett flertal motioner förs en diskussion generellt om lärarens roll och vikten av dennes kompetens i jämställdhetsarbetet tar nedanstående motioner upp ett antal mer specifika frågor avseende kompetensutveckling för pedagoger.

I motion 2002/03:Ub462 (mp) yrkande 2 pläderas för stöd till bildandet av ett jämställdhetscentrum (JÄMRUM) i Gävle, som är tänkt att fungera som en idé-, kunskaps- och metodbank för praktiskt jämställdhetsarbete. Även i motion 2002/03:Ub351 (s) yrkande 1 tas frågan om ett jämställdhetscentrum i Gävle upp. Motionärerna pekar på att det finns en stark vilja i länet att för-

verkliga jämställdhet inom utbildningssektorn, och en centrumbildning kan bli en tillgång för hela landet. Motionärerna påpekar dessutom att utbildningen för blivande pedagoger behöver få större inslag av genuskunskap och att jämställdhetspedagoger behövs för att utveckla jämställdhetsarbetet inom hela samhället. Högskolan i Gävle är väl lämpad att få en framtida utbildning inom området (yrkande 2). Enligt motion 2002/03:Ub275 (m) yrkande 1 bör alla lärare få kunskap om genus (det sociala könet), om jämställdhet och om hur undervisningen kan utformas så att den motsvarar båda könsens förutsättningar och intressen. Fortbildning inom området bör också prioriteras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår avslag på motionsyrkandena.

Som tidigare nämnts pågår en satsning på att utbilda resurspersoner i jämställdhet och genuskunskap där regeringens målsättning är att det 2004 skall finnas åtminstone en jämställdhetspedagog i varje kommun. Den utbildning som erbjuds anordnas på uppdrag via de redan etablerade nationella värdegrundscentrumerna vid Göteborgs universitet och Umeå universitet. Utskottet erfar att den i motionen omnämnda centrumbildningen redan har fått avslag på sin begäran om ekonomiskt stöd från regeringen.

Som utskottet har konstaterat tidigare (bet. 2001/02:UbU12) gäller det i den nya lärarutbildningen att studenten för att erhålla lärarexamen skall äga sådan kompetens att han eller hon kan dels förmedla och förankra samhällets och demokratins värdegrund, dels inse betydelsen av könsskillnader i undervisningssituationen och vid presentation av ämnesstoffet.

I samband med införandet av lärarutbildningen uppdrogs åt varje högskola med lärarutbildning att anlägga ett könsperspektiv på utbildningen. Lärarstudenternas medvetenhet och kunskap om jämställdhetsfrågornas betydelse i deras framtida arbete skulle också utvecklas. Särskild uppmärksamhet skulle ägnas åt jämställdhetsfrågor i de verksamhetsförlagda delarna av lärarutbildningen. Högskoleverket har också haft i uppdrag att stimulera en vidareutveckling av jämställdhetsaspekter i lärarutbildningen. En rapport om vidtagna åtgärder skall lämnas i samband med årsredovisningen 2003.

Vad gäller kompetensutveckling i övrigt kan konstateras att enligt regleringsbrev skall lärosäten som bedriver lärarutbildning medverka i uppbyggnaden av s.k. regionala centrum. Dessa centrum skall främja bl.a. utveckling av lärarutbildningen och kompetensutveckling av lärare. Även denna verksamhet skall redovisas i lärosätenas årsredovisningar.

Jämställdhet inom högskolan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om jämställdhetsarbete inom högskolan, åtgärder mot diskriminering samt om genusperspektiv i medicinska m.fl. utbildningar. Utskottet hänvisar till gällande bestämmelser, vidtagna och pågående åtgärder samt visst utredningsarbete.

Jämför reservationerna 6 (c), 7 (fp), 8 (kd) och 9 (fp, kd, c).

Jämställdhetsarbete och rekrytering

Motioner

Centerpartiet anser i motion 2002/03:Ub489 yrkande 4 att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om förbättrad jämställdhet inom högskolan. I motionen konstateras att trots att det är fler kvinnor än män som tar ut en grundläggande högskoleexamen är det fortfarande fler män än kvinnor som påbörjar en forskarutbildning. En viktig del av jämställdhetsarbetet handlar om att förändra attityder, men för att öka jämställdheten inom den högre utbildningen behövs olika typer av åtgärder. Det behövs t.ex. en översyn av rekryteringsprocessen till högre utbildning för att göra den mer jämställd samt att möjligheterna till att arbeta under ekonomiskt trygga omständigheter ökar, så att kvinnor stimuleras att påbörja den akademiska karriären.

Även motion 2002/03:Ub433 (s) behandlar frågan om rekrytering till högre utbildning, och då specifikt ingenjörsutbildningarna. Att öka andelen kvinnor till dessa utbildningar är viktigt både för att täcka rekryteringsbehovet och för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden. Regeringen bör även fortsättningsvis följa enskilda lärosätens rekryteringssträvanden, enligt motionären.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att motionsyrkandena skall avslås.

Enligt lärosätenas regleringsbrev är ett övergripande mål för universitet och högskolor att de i sin verksamhet skall iaktta och främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Lärosätena har också, via regleringsbrev, i uppdrag att i sina årsredovisningar redogöra för vilka åtgärder som har vidtagits för att få en jämnare könsfördelning på vissa områden, t.ex. i utbildningar med ojämn könsfördelning, såsom vissa lärar- och vårdutbildningar samt naturvetenskapliga och tekniska utbildningar.

Aktuell statistik från Högskoleverket visar att andelen kvinnor ökar på nästan alla utbildningar i högskolan. Drygt 60 % av alla examina avläggs i dag av kvinnor. Många utbildningar har gått från en någorlunda jämn könsfördelning till att bli kvinnodominerade. De enda kvarvarande mansdominerade yrkesutbildningarna är utbildningarna till civilingenjör och högskolein-

genjör där ca 70 % av studenterna är män. Andelen kvinnor ökar dock också på dessa utbildningar. Läsåret 1991/92 uppgick andelen kvinnor till 16 % bland dem som avlade högskoleingenjörsexamen vilket kan jämföras med läsåret 2001/02 då andelen kvinnor uppgick till 29 %. På de traditionellt kvinnodominerade utbildningarna har andelen män visserligen ökat, men förändringarna är små. Enligt Högskoleverket är situationen något bättre när det gäller s.k. generella examina. Inom områdena samhällsvetenskap och naturvetenskap är könsfördelningen jämn, men det är stora skillnader mellan olika ämnen inom respektive ämnesområde.

Åtgärder mot diskriminering

Motioner

Folkpartiet anser i motion 2002/03:Ub323 yrkande 24 att åtgärder skall vidtas för att stoppa könsdiskrimineringen inom högskolan. Enligt partiet finns tecken på att det pågår diskriminering av kvinnor i samband med tjänsteställsättningar. För att minimera risken för detta är det flera jämställdhetsfrämjande åtgärder som bör genomföras, t.ex. ökad öppenhet och klarhet vid urval och antagningar. Den nyligen genomförda reformen om möjlighet att befordras till professor utan att särskild tjänst finns tillgänglig borde även ge positiva följdverkningar ur jämställdhetssynpunkt. Hur det praktiska jämställdhetsarbetet skall bedrivas kan behandlas i institutionernas jämställdhetsplaner, t.ex. regler för hur antagning av doktorander skall ske så att inte kvinnor missgynnas.

Kristdemokraterna menar i motion 2002/03:Ub448 yrkande 13 att det är viktigt att gå till botten med den snedrekrytering till högre akademiska tjänster som finns. Motionärerna anser också att alla studenter skall omfattas av diskrimineringslagstiftningen, även studenter i uppdragsutbildning och basår. I motion 2002/03:Ub427 (c) menar motionärerna att studenter vid högskolor skall jämföras med arbetstagare i de delar inom arbetsrätten som rör integritet och arbetsskydd, liksom hela jämställdhetslagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Utskottet erinrar om att högskolelagen (1992:1434, 1 kap. 5 §) föreskriver att jämställdhet mellan kvinnor och män alltid skall iakttas och främjas i universitetens och högskolornas verksamhet. Vidare kan konstateras att enligt lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan skall lärosätena årligen upprätta en plan över åtgärder för främjandet av studenternas lika rättigheter. I årsredovisningen skall sedan framgå de åtgärder som lärosätet har vidtagit med anledning av planen.

Lärosätena har också i uppdrag att i sina årsredovisningar redogöra för vilka åtgärder som har vidtagits för att få en jämnare könsfördelning på vissa områden, t.ex. i forskarutbildningar med ojämn könsfördelning; vid rekryte-

ring och befordran av lärare; vid rekrytering av dekaner, prefekter, studierektorer eller motsvarande. I syfte att få en jämnare könsfördelning i lärarkåren på universitet och högskolor skall varje lärosäte år 2003 fastställa mål för andelen kvinnor bland nyrekryterade lärare inom samtliga lärarkategorier för perioden 2003–2004.

Högskoleverket har nyligen gjort en avslutande uppföljning (Rapport 2003:3) av den senaste läraranställningsreformen, dvs. den reform som bl.a. möjliggör för en lektor med tillräckliga meriter att bli befordrad till professor inom ramen för sin anställning. Rapporten visar att även om kvinnorna är något underrepresenterade bland dem som söker befordran så håller kvinnorna väl sin andel bland dem som faktiskt befordras till professor. Enligt verket finns det därför inte någon anledning att förvänta någon nedgång i andelen kvinnliga professorer som resultat av befordringsreformen – tvärtom har andelen kvinnor bland professorerna ökat med någon procentenhet per år och uppgick till 14 % år 2001. Det är dock oklart i vilken mån ökningen beror av befordringssystemet eller av förändrad praxis vid rekrytering. Vidare studier behöver göras av varför kvinnor söker befordran i mindre utsträckning än män, men det faktum att kvinnors befordringschanser inte skiljer sig negativt från männens kan också i sig stimulera till en ökning av sökande, menar Högskoleverket.

Som tidigare nämnts pågår ett arbete med att se över diskrimineringslagstiftningen (dir. 2002:11), där det i uppdraget ingår att överväga en gemensam lagstiftning mot diskriminering som omfattar alla eller flertalet diskrimineringsgrunder och samhällsområden.

Genusperspektiv i medicinska m.fl. utbildningar

Motioner

Motion 2002/03:Ub401 (fp) yrkande 4 tar upp frågan om genusmedicin och behovet av att läkarutbildningen beaktar de biologiska skillnadernas betydelse för sjukdomar och för hur patienterna reagerar på behandling och mediciner. Enligt motionärerna bör det i såväl grundutbildningen av läkare som i övriga vårdutbildningar ingå obligatoriska kurser om genusmedicin. Även motion 2002/03:Ub442 (fp) yrkande 2 tar upp behovet av ett könsperspektiv i undervisningen inom läkarutbildningen och andra vårdutbildningar. Om inte läkarna i sin utbildning åläggs att studera skillnader mellan kvinnor och män kommer felaktiga diagnoser att upprepas även fortsättningsvis.

Genusvetenskap bör bli en obligatorisk kurs inom utbildningar för jurister och poliser och fortbildningen för yrkesverksamma bör intensifieras, anser motionärerna i motion 2002/03:Ub538 (s). Redan tidigare har ändringar skett i ett flertal examensordningar så att kunskap som rör dels våld mot kvinnor, dels jämställdhet har lyfts fram. Särskilda utbildningssatsningar på området riktade till personal inom bl.a. rättsväsendet har också genomförts. Trots detta finns det brister i bemötandet av kvinnor som utsatts för sexualbrott.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Enligt examensbeskrivningarna i högskoleförordningen (1993:100) skall studenten för erhållande av läkarexamen respektive sjuksköterskeexamen ha förvärvat kännedom om förhållanden i samhället som påverkar kvinnors och mäns hälsa.

I universitetens och högskolornas övergripande uppdrag att utveckla kvaliteten i utbildning och forskning ingår att aktivt arbeta med undervisningens förnyelse och det pedagogiska utvecklingsarbetet. Vikten av att jämställdhets- och genuskunskap skall ingå i den pedagogiska utbildningen har lyfts fram av regeringen i regleringsbrev för universitet och högskolor under flera år.

Högskoleverket har tidigare haft i uppdrag att tillsammans med lärosätena utveckla modeller för att integrera genusperspektiv i jurist- och ekonomutbildningar, ett arbete som har visat sig framgångsrikt. Rådet för högre utbildning har därefter fått i uppdrag att stödja lärosätenas arbete med att utveckla metoder för att använda genusperspektiv i undervisning och i utvecklandet av högskolepedagogiska kurser. Rådet, som är en självständig del av Högskoleverket, har bl.a. i uppgift att stödja pedagogiskt utvecklingsarbete vid universitet och högskolor samt sprida information om högskolepedagogisk forskning och utvecklingsinsatser.

Högskoleverket konstaterade i den utvärdering av lärosätenas arbete med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald som publicerades år 2000 (2000:8 R) att integrationen av ett genusperspektiv fungerar bäst på de samhällsvetenskapliga och humanistiska områdena. Högskoleverket planerar att under år 2003 göra en uppföljning av denna utvärdering. Dessutom skall ett kontaktnät för lärosätenas jämställdhetshandläggare etableras. Ett syfte är att verket skall få in synpunkter på hur jämställdheten fungerar på olika lärosäten.

Högskoleverkets referensgrupp för jämställdhetsfrågor, Jämställdhetsrådet, ger i samarbete med Nationella sekretariatet för genusforskning, placerat vid Göteborgs universitet, ut en skriftserie om genusforskning i utbildning och forskning. Under år 2003 är en skrift planerad om genusperspektiv inom medicin.

Jämställdhet inom forskningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden som rör jämställdhetsarbete inom forskningen. Utskottet hänvisar till gällande bestämmelser och pågående utredningsarbete.

Jämför *reservation 10 (kd, c)*.

Jämställdhetsarbete

Motioner

Några motioner tar upp frågor om behovet av kvinnliga forskare, vad som måste göras för att öka andelen kvinnor samt vilka konsekvenser underrepresentationen leder till.

Kristdemokraterna framför i motion 2002/03:Ub449 yrkande 5 kravet att karriärvägarna inom forskningen måste anpassas så att familjebildning och yrkeskarriär kan förenas. En jämn könsfördelning bidrar till att skilda perspektiv tas till vara (yrkande 9). På motsvarande sätt tar motion 2002/03:Ub528 (c) yrkande 1 upp att kvinnors underrepresentation bland forskare medför negativa effekter för kvinnors hälsa. Motionärerna anser att ett handlingsprogram bör utformas i syfte att öka antalet kvinnliga forskare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Enligt Högskoleverkets årsrapport 2002 (avser år 2001) har kvinnornas andel i forskarutbildningen ökat med ca 10 procentenheter under det senaste decenniet. Det gäller såväl nybörjare som examinerade doktorer. Den ämnesvisa könssegregationen inom högskolans grundutbildning har en motsvarighet på forskarutbildningsnivå. Teknikvetenskap har fortfarande en stark manlig övertikt men inte lika tydlig som i början på 1990-talet. Den största förändringen har skett inom det medicinska området där kvinnorna i början av perioden utgjorde 37 % av nybörjarna för att nu utgöra 58 %. Kvinnornas andel av kategorierna lektorer, särskilda forskningstjänster och forskarassistenttjänster har ökat under 1990-talet, särskilt gruppen forskarassistenter. Bland lektorer och forskare med särskild forskningstjänst är kvinnorna bäst representerade inom verksamhetsområdet medicin.

De forskningsfinansierade myndigheterna har under flera år haft i uppdrag att främja bl.a. jämställdhet inom forskningen. Det kan noteras att ungefär en tredjedel av alla de forskare som får forskningsmedel från Vetenskapsrådet är kvinnor. Regeringens bedömning i budgetpropositionen för år 2003 är att framsteg har gjorts i arbetet för jämställdhet inom forskningen inte minst genom att den yngre generationen kvinnliga forskare får en ökande andel av projektmedel och anställningar. De kvinnliga forskare som söker medel hos forskningsråden får också generellt sina ansökningar beviljade i samma utsträckning som manliga forskare. Det faktum att könsfördelningen varierar kraftigt mellan olika vetenskapsområden påverkar givetvis möjligheten för myndigheterna att bevilja medel till kvinnor respektive män.

För närvarande pågår en utredning avseende forskarutbildningen och perioden efter doktorsexamen (dir. 2002:148). I uppdraget ingår att granska effekterna av förordningsförändringar för forskarutbildningen (som trädde i kraft 1 april 1998), utvärdera och analysera rekrytering, urval och antagning till forskarutbildningen samt utvärdera och analysera handledningens och handledarens roll och funktion i forskarutbildningen. Dessutom skall situationen

för nydisputerade doktorer kartläggas och förslag skall lämnas hur deras möjligheter till meritering och karriär kan förbättras. I denna del skall särskilt eventuella skillnader i villkor mellan kvinnor respektive män analyseras. Över huvud taget skall jämställdhetsaspekter särskilt beaktas i utredningens arbete, vilket skall redovisas senast den 31 december 2003.

Genusperspektiv inom forskningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avstyrker motionsyrkanden angående genusperspektiv inom medicinsk forskning m.m. Utskottet hänvisar till gällande bestämmelser och pågående arbete.

Genusperspektiv inom medicinsk forskning m.m.

Motioner

Nödvändigheten av att anlägga ett genusperspektiv inom den medicinska forskningen förs fram i flera motioner.

I motion 2002/03:Ub454 (s) påpekas att vissa sjukdomar yttrar sig olika hos män och kvinnor. Det behövs mer forskning kring kvinnors sjukdomar för att belysa skillnader och för att komma till rätta med problemen med felaktiga diagnoser och behandlingar. I motion 2002/03:Ub401 (fp) yrkande 1 påpekas att kvinnors hälsa och kvinnors biverkningar av medicin länge har varit eftersatta forskningsområden liksom forskning om hälsoproblem bland äldre kvinnor. För att öka användbarheten av forskningen inom vården är det viktigt att könsperspektivet är med. Huvudregeln bör vara att all medicinsk forskning skall inkludera kvinnor. Likaså bör särskild forskning initieras rörande våra vanligaste folksjukdomar, där vi i dag har för lite kunskap ur ett köns- och genusperspektiv. I motion 2002/03:Ub442 (fp) yrkande 1 menas att den mesta forskningen om den mänskliga kroppen utförs av män och med män som studieobjekt och norm. Motionärerna anser att ingen forskning, annat än i undantagsfall, bör få baseras på en population bestående av mindre än 40 % av vardera könet för att få statliga anslag beviljade. Likaså bör en grupp tillsättas med uppdrag att bevaka att de forskningsanslag som ges tillvaratar könsperspektivet, menar motionärerna och jämför med system i USA (yrkande 3).

I motion 2002/03:Ub528 (c) yrkande 2 anförs behovet av ökade resurser för forskning kring kvinnorelaterade sjukdomar. Vänsterpartiet tar i motion 2002/03:So450 yrkande 5 upp att forskning om och med kvinnor är eftersatt. Likaså finns en risk att grundforskning trängs undan när mer specialiserad forskning utvecklas. Det är därför viktigt att anlägga ett köns- och klassperspektiv vid prövning av forskningsanslag inom området hälso- och sjukvård.

I motion 2002/03:Ub442 (fp) yrkande 4 pekas på områden där genusperspektiv inom forskningen saknas eller är bristfälligt belyst, t.ex. samband mellan kvinnors arbete och skador/sjukdomar i yrkeslivet samt läkemedelsanvändning. Detta faktum påverkar kvinnors bemötande inom vården och deras medicinska behandling. Motionärerna menar att det inom vissa sjukhus bör inrättas enheter som specialiserar sig just på forskning kring kvinnorelaterade sjukdomar och ett genusperspektiv i vården. Ett sådant kvinnoforskningscentrum för vården skulle med fördel kunna förläggas till Göteborgsregionen. I samma motion framförs också förslaget att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att fortsättningsvis ha ansvaret för forskning om vården av kvinnor. I dag finns, enligt motionärerna, inget övergripande ansvar för insamlandet av material om hur kvinnor behandlas eller bemöts inom vården (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Vetenskapsrådets kommitté för genusforskning, som är direkt underställd Vetenskapsrådets styrelse, har till uppgift att främja, stödja och informera om forskning med genusinriktning. Kommittén ger underlag och förslag till Vetenskapsrådets styrelse när det gäller utdelning av särskilda medel till genusforskning. Enligt tidigare bedömning behöver medicinområdet extra stöd i att utveckla genusperspektivet inom medicinsk forskning. För år 2003 har sådana medel för drygt 13 miljoner kronor beviljats till 8 projekt inom medicin, hälsa och vård samt till 5 projekt med fokus på teori- och begreppsutveckling inom genusforskningen.

Kommittén för genusforskning avser att under året anordna en workshop om den medicinska genusforskningens framtid med fokus på teori- och begreppsutveckling. Syftet är att stimulera den teoretiska utvecklingen inom medicinsk genusforskning. Nationella sekretariatet för genusforskning, som bl.a. har i uppgift att överblicka genusforskningen i Sverige och analysera hur den är fördelad på olika discipliner och fakulteter, planerar som tidigare nämnts insatser inom området medicin och genus.

Genusperspektivet skall återfinnas även i den forskning som stöds t.ex. av Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, FAS. FAS stöder grundforskning och tillämpad forskning om individrelaterade frågor inom arbetslivet, studier av välfärd och sociala processer samt folkhälsofrågor. En särskild jämställdhetskommitté finns inom FAS med uppgift att beakta genus- och jämställdhetsfrågor i rådets arbete. Kommittén anordnade i november 2002 tillsammans med Verket för innovationssystem (Vinnova) ett symposium på temat Forskning och kön. Målgrupp var både forskare och ansvariga för jämställdhets- och genusfrågor på myndigheter.

Även utanför politikområdet finns ett flertal myndigheter som på olika sätt arbetar med frågor som berör genus i medicinsk forskning. I Statens folkhälsoinstitutets roll ingår att vara ett nationellt kunskapscentrum för metoder och strategier inom folkhälsoområdet. Ett särskilt fokus på könsskillnader i hälsa är en viktig del i detta arbete. I regeringens proposition 2002/03:35 Mål för

folkhälsan påpekas att det inom en rad områden saknas forskning om kvinnors hälsa. Behovet av forskning om kvinnors och mäns hälsa utifrån kön och genus är därför stort. Regeringens förslag för att åtgärda detta inriktas bl.a. på verksamhet som utförs av FAS och Folkhälsoinstitutet, men även Socialstyrelsens verksamhet berörs. Den aktuella propositionen kommer att behandlas senare av riksdagen.

Enligt Läkemedelsverket har en ökad kunskap och medvetenhet om genderfrågor bl.a. påverkat verkets handläggning så att genderperspektivet i större utsträckning beaktas. I Läkemedelsverkets bedömningar av ansökan om klinisk prövning av läkemedel görs redan sedan tidigare en värdering av studiepopulationens sammansättning. Verket gör även olika typer av uppföljningar av könsfördelningen vid prövningar.

Socialstyrelsen redovisar kvartalsvis till regeringen uppgifter om läkemedelsanvändningen, och då också skillnader mellan män och kvinnor. Särskilda analyser görs av könsskillnader i användningen av vissa läkemedelsgrupper liksom i annan uppföljning av hälsodata. Könsskillnader beaktas även vid allmän tillsyn och tillsynsämnelningar för att få en bild av om felbehandlingar eller riskhändelser drabbar det ena könet mer än det andra. Analyser ur ett könsperspektiv görs även när det handlar om uppföljning av resurser som går till hälso- och sjukvård samt till socialtjänst.

Enligt utskottet är det positivt att ett ökat genusperspektiv återfinns inom den medicinska forskningen. Likväl är det viktigt att ansvariga myndigheter och forskningsorgan, liksom självfallet forskarna själva, också fortsättningsvis på olika sätt fokuserar dessa frågor.

Övrigt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden som rör fördelning av platser vid riksrekryterande idrottsgymnasier, jämställdhet i friskolestyrelser samt genusperspektiv i läromedel. Utskottet hänvisar till gällande bestämmelser och visst utredningsarbete.

Jämför *reservation 11 (fp)*.

Folkpartiet uttrycker i sin motion 2002/03:Kr266 yrkande 11 oro över att de flesta **platserna på riksrekryterande idrottsgymnasier** går till manliga elever. I tre sporter finns det över huvud taget inga platser för kvinnliga elever, enligt partiet som föreslår en utredning av hur systemet skall förändras och hur jämställdheten kan öka vid fördelningen av platserna. Kommunerna, specialidrottsförbunden, Riksidrottsförbundet och Skolverket måste alla ta sitt ansvar i denna fråga.

U t s k o t t e t föreslår avslag på motionsyrkandet.

I gymnasieförordningen (SFS 1992:394) 2 kap. 3 och 4 §§ anges att en utbildning där ämnet specialidrott ingår kan vara riksrekryterande om det från nationell synpunkt krävs för att tillgodose elitidrottens behov och idrotten ställer särskilda krav på gemensam träning. Det är Skolverket som, efter samråd med Riksidrottsförbundet, beslutar i fråga om kommuners ansökan om vilka riksrekryterande idrottsutbildningar som får anordnas, var och med hur många platser. Kommunerna lämnar in sin ansökan till Riksidrottsförbundet. Efter samråd med respektive specialidrottsförbund och förhandling med berörda kommuner lämnar Riksidrottsförbundet förslag om orter och platser. Skolverkets beslut gäller sedan i tre år (aktuellt beslut återfinns i SKOLFS 1995:63I). Riksidrottsförbundet har i uppdrag att kontinuerligt följa verksamheten liksom att göra fördjupade kvalitetsuppföljningar av den.

I fråga om urval till utbildningen skall den elev som anses ha största förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen ges företräde. I övrigt gäller huvuddelen av de urvalsregler som gäller för övrig gymnasial utbildning (enligt gymnasieförordningen 6 kap. 1–7 §§). Prioriteringen av sökande sker utifrån ett antal rekommenderade, för specialidrottsförbunden gemensamma, urvalskriterier. Själva intagningen till utbildningen görs av den anordnande kommunen genom berört intagningskansli.

Utskottet utgår från att intagningsrutiner och deras konsekvenser beaktas inom ramen för Riksidrottsförbundets uppföljningsuppdrag. Utskottet utgår vidare från att även Skolverket bevakar dessa frågor.

I motion 2002/03:Ub273 (s) framförs kravet att ***jämställdhet skall prägla fristående skolors styrelser***. Enligt motionären är detta inte är fallet i dag. Vid privatisering av offentlig verksamhet bör stat, kommun och landsting ställa krav på att samma synsätt skall gälla i den privata som i den offentliga sektorn, på hur makt och inflytande bör fördelas.

U t s k o t t e t föreslår avslag på motionsyrkandet.

Utskottet konstaterar att Skollagskommittén anser att samma skolbestämmelser skall gälla för alla skolor, oavsett om huvudmannen är kommunal, statlig eller enskild (SOU 2002:121). När det gäller kvinnlig representation i näringslivet pågår för närvarande en utredning där kvinnors deltagande på lednings- och styrelsenivå skall kartläggas. I utredningens uppdrag ingår att föreslå åtgärder för att öka kvinnors representation på ledande poster i svenskt näringsliv. Uppdraget skall vara slutfört den 8 mars i år. Dessutom kan nämnas den av regeringen aviserade propositionen om redovisningen av könsfördelningen i företagsledning. Utskottet konstaterar att i den lagrådsremiss i ärendet som överlämnades till Lagrådet den 6 februari 2003, föreslås att företagen i sina årsredovisningar skall ange könsfördelningen inom företagets ledning, motsvarande dagens krav att ange könsfördelningen av de anställda. Syftet med ett sådant krav anges vara att ett synliggörande av förhållandena fyller en viktig funktion i jämställdhetsarbetet. Från kravet föreslås endast undantag göras för företag i vilka antalet anställda uppgår till högst tio liksom företag som inte är skyldiga att avsluta den löpande bokföringen med en årsredovisning.

Motion 2002/03:Ub275 (m) yrkande 3 och Centerpartiets motion 2002/03:A366 yrkande 5 tar båda upp frågan om **läromedel ur ett jämställdhetsperspektiv**. I den förstnämnda motionen framförs att det är angeläget att regelbundet förnya läromedlen för att så långt möjligt slippa de stereotypa könsroller som finns i gammal skollitteratur. Sponsring kan vara en väg till både en kvalitetsökning och en möjlighet till regelbunden genomgång av läromedlen. Centerpartiet menar i motion 2002/03:A366 yrkande 5 att läroböckerna och deras utformning kan påverka intresset för att göra ett otraditionellt yrkesval. För att på sikt bryta den könssegregerade arbetsmarknaden är det viktigt att försöka få fler flickor att bli intresserade av teknik och få fler pojkar att intressera sig för jobb i den offentliga sektorn.

U t s k o t t e t föreslår avslag på motionsyrkandet.

Utskottet anser att det är viktigt att eleverna har tillgång till goda och aktuella läromedel i vid mening. Bibliotek och IT t.ex. är också att betrakta som viktiga delar i elevernas lärandemiljö. Det är dock lärarens och skolans ansvar att välja både metod, stoff och arbetsformer för undervisningen, i syfte att nå de mål som anges i läroplan och kursplaner. Likväl visar studier att läromedel i hög grad påverkar både undervisningen och elevernas omvärldsuppfattning. Kommunerna har därför ett viktigt ansvar i att se över skolornas läromedelsstandard. Skolorna har också i samband med den årliga kvalitetsredovisningen ett naturligt tillfälle att utvärdera läromedelssituationen. Regeringen menar i budgetpropositionen för år 2003 att läromedel bör ingå som en del i den aviserade förstärkta kvalitetsgranskningen av skolan. Utskottet konstaterar att den tidigare nämnda Matematikdelegationen har i uppdrag att analysera behovet av en översyn av tillgängliga läromedel för undervisning i matematik och behovet av mer utvecklande sådana, t.ex. IT-baserade.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Jämställdhetsarbete inom förskola och skola (punkt 1) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2002/03:Ub229 yrkande 19 och

2002/03:Ub244 yrkande 26

samt avslår motionerna

2002/03:Ub275 yrkande 2,

2002/03:Ub324,

2002/03:Ub409,

2002/03:Ub414,

2002/03:Ub417 yrkande 4,

2002/03:Ub424 och

2002/03:A366 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra all undervisning. Skolan spelar en viktig roll för att betona flickors och pojkars lika rätt att bli jämställt behandlade. För att skolan skall lyckas med detta viktiga arbete måste skolan i sig bli mer jämställd. Ett jämställdhetsperspektiv måste genomsyra allt arbete i skolan, i relationen mellan elever och lärare, i skolans ledning, i styrdokument samt i lärarutbildningen.

De exempel som används, de övningar och tillämpningar som görs skall hämtas från olika sektorer av samhället. Pedagogiken måste anpassas så att såväl flickor som pojkar kan intressera sig och aktivt ta del av undervisningen. Det kan innebära att skolan kan arbeta med tillfälligt enkönade undervisningsgrupper. Detta förutsätter att lärarna har en djup kunskap om pojkars och flickors olika förutsättningar och villkor.

2. Jämställdhetsarbete inom förskola och skola (punkt 1) – kd
av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub417 yrkande 4

samt avslår motionerna

2002/03:Ub229 yrkande 19,

2002/03:Ub244 yrkande 26,

2002/03:Ub275 yrkande 2,

2002/03:Ub324,

2002/03:Ub409,

2002/03:Ub414,

2002/03:Ub424 och

2002/03:A366 yrkande 3.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att jämställdhet är en av de viktiga frågor som behöver etisk belysning i skolan. Skolan bör aktivt uppmuntra såväl flickor som pojkar att söka sig till yrken/branscher som domineras av motsatt kön. Lärarutbildningen måste ge stöd till ett aktivt jämställdhetsarbete i skolan. Arbetet handlar inte i första hand om att undervisa utan om att indirekt förmedla värderingar. Det är viktigt att uppmärksamma flickors och pojkars olika sätt att uttrycka sig både verbalt och med kroppspråk.

3. Jämställdhetsarbete inom förskola och skola (punkt 1) – c
av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:A366 yrkande 3

samt avslår motionerna

2002/03:Ub229 yrkande 19,

2002/03:Ub244 yrkande 26,

2002/03:Ub275 yrkande 2,

2002/03:Ub324,

2002/03:Ub409,
2002/03:Ub414,
2002/03:Ub417 yrkande 4 och
2002/03:Ub424.

Ställningstagande

Redan på dagis förstärks könsrollerna för pojkar och flickor. Vuxnas språk och uppträdande ändrar sig beroende på om det riktas till en pojke eller flicka. Centerpartiet anser att ett samlat program för ökad jämställdhet i den svenska skolan bör utformas. Detta bör göras i nära samverkan med lärarnas organisationer.

4. Åtgärder mot språkvåld (punkt 4) – fp, c

av Ulf Nilsson (fp), Ana Maria Narti (fp) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:A366 yrkande 4

samt avslår motionerna

2002/03:So456 yrkande 5 och

2002/03:A242 yrkande 23.

Ställningstagande

Vi menar att det alltmer utbredda sexualiserade språket och språkvåldet, som går allt längre ned i åldrarna, är ett uttryck för nedsättande attityder och felaktig inställning till jämlikhet. Språkvåld kan vara en första signal om att elevernas arbetsmiljö inte är bra. På många skolor jobbar man på ett bra sätt med den psykosociala miljön i syfte att skapa ett bra klimat i skolan och motverka mobbning. I detta arbete är det viktigt att även språkvåldet uppmärksammas. Vi anser att åtgärder för att motverka språkvåld i skolan bör samlas i ett nationellt program.

5. Åtgärder mot språkvåld (punkt 4) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:So456 yrkande 5

samt avslår motionerna

2002/03:A242 yrkande 23 och
2002/03:A366 yrkande 4.

Ställningstagande

De senaste åren har man kunnat notera ett ökat bruk av ett sexualiserat språk i skolorna. Mobbning med sexuellt laddade tillmälen och sexuella trakasserier har blivit vanligare. Vad detta har för konsekvenser för ungdomars syn på sexualitet och deras sexuella beteende är i dag inte känt. Åtgärder för att förebygga och komma till rätta med denna kränkande behandling måste inrymmas i varje skolas åtgärdsplan. Ett forskningsprojekt bör också utreda hur vanligt förekommande det sexualiserade språket är, vad som ligger bakom det samt vad det får för konsekvenser.

6. Jämställdhetsarbete inom högskolan (punkt 6) – c av Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub489 yrkande 4

samt avslår motion

2002/03:Ub433.

Ställningstagande

Vi anser att ett aktivt jämställdhetsarbete är viktigt för att behålla en hög kvalitet på den högre utbildningen. För att uppnå jämställdhet krävs ett långsiktigt arbete och en politisk vilja. En ökning av andelen kvinnor i forskarutbildning och i forskarsamhällets olika organ är viktiga delar i arbetet men det verkliga jämställdhetsarbetet handlar om ett attitydförändrande arbete och att riva rådande förtryckande maktstrukturer.

Hela rekryteringsprocessen till den högre utbildningen måste genomgå en översyn för att göras mer jämställd. Initiativ bör tas av regeringen för att öka rekryteringen av män till kvinnodominerande utbildningar. Ett nära samarbete mellan grundskola, gymnasieskola och högskola/universitet behövs för att få en jämnare könsfördelning till olika utbildningar. En annan viktig förutsättning är att det finns möjligheter att arbeta under ekonomiskt trygga omständigheter. Genomförandet av doktorandtjänster och en satsning på mellantjänster är bland de viktigaste åtgärderna för att stimulera kvinnor att påbörja den akademiska karriären. Samtidigt krävs att såväl forskarstuderande som grundutbildningsstudenter omfattas av en rimlig föräldrappening.

Enligt vår mening bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag om hur jämställdheten inom högskolan kan förbättras.

7. Åtgärder mot diskriminering i högskolan (punkt 7) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub323 yrkande 24

samt avslår motionerna

2002/03:Ub427 och

2002/03:Ub448 yrkande 13.

Ställningstagande

Män och kvinnor skall ha inte bara formella utan också reella möjligheter att göra sig gällande i den akademiska världen. Det finns dock tecken på att det pågår diskriminering i samband med tjänstetillsättningar. En rad jämställdhetsbefrämjande åtgärder bör genomföras. En ökad öppenhet och klarhet när det gäller urval och antagningar skapar förutsättningar att bryta upp interna brödraskap och stävja svågerpolitik. De kriterier utifrån vilka tjänster tillsätts skall vara tydliga och formellt reglerade, vilket försvårar för informella manliga nätverk att gå förbi kompetenta kvinnliga sökande. De nämnder som svarar för tillsättningar inom högskolan skall i görligaste mån ha en jämställd representation av kvinnor och män.

Vidare måste den nyligen genomförda reformen enligt vilken det är möjligt att befordras till professor utan att det finns en särskild tjänst tillgänglig säkras fullt ut. Reformen borde ge positiva följdverkningar från jämställdhetsynpunkt. Det är således viktigt att alla löne- och anställningsvillkor i fortsättningen bygger på kompetens och attraktivitet på arbetsmarknaden och inte utifrån sättet en person blivit professor. Slutligen måste en stor del av det praktiska jämställdhetsarbetet bedrivas på varje separat arbetsplats inom högskolan, den enskilda institutionen. Det är där grunden läggs för jämlika villkor för kvinnor och män i forskningens vardag. För större institutioner skall det vara självklart att ha en formellt utarbetad jämställdhetsplan. I planen kan exempelvis tas upp hur reglerna för antagningen av doktorander skall gå till så att kvinnor inte missgynnas.

8. Åtgärder mot diskriminering i högskolan (punkt 7) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2002/03:Ub448 yrkande 13

samt avslår motionerna
2002/03:Ub323 yrkande 24 och
2002/03:Ub427.

Ställningstagande

Ju högre upp i den akademiska hierarkin, desto färre kvinnor. Kristdemokraterna anser att det är viktigt att gå till botten med denna snedrekrytering till högre tjänster. Jämställdhetsarbetet i högskolan måste fortsätta. Utbildningen måste anpassas till kvinnors särskilda behov. Det måste vara enkelt att göra studieuppehåll för barnledighet för både kvinnor och män. Regeringen måste ta ansvar för att högskolelärarna är väl förtrogna med jämställdhetsfrågor och genusperspektiv. Alla studenter skall omfattas av diskrimineringslagstiftningen, även studenter i uppdragsutbildning och basår.

9. Genusperspektiv i medicinska m.fl. utbildningar (punkt 8) – fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Ana Maria Narti (fp) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2002/03:Ub401 yrkande 4 och
2002/03:Ub442 yrkande 2
samt avslår motion
2002/03:Ub538.

Ställningstagande

Läkarutbildningen måste beakta de biologiska skillnadernas betydelse för sjukdomar och hur patienterna reagerar på behandling och mediciner. Undervisningen skall också omfatta genusperspektivet. Om inte läkarna i sin utbildning åläggs att studera var, när och hur den kvinnliga kroppen reagerar annorlunda än mannens, kommer felaktiga diagnoser att upprepas även fortsättningsvis. Även andra vårdutbildningar bör innehålla ett könsperspektiv.

10. Jämställdhetsarbete inom forskningen (punkt 9) – kd, c

av Inger Davidson (kd) och Håkan Larsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2002/03:Ub449 yrkandena 5 och 9 samt
2002/03:Ub528 yrkande 1.

Ställningstagande

Lärosätena måste utreda och undanröja de hinder som påverkar kvinnors möjlighet att avancera i den högre akademiska världen. Detta är viktigt inte enbart ur ett jämställdhetsperspektiv utan även för forskningen i sig. För att nå nya insikter och nya resultat behövs forskare med olika perspektiv. Jämn könsfördelning bidrar till att de skilda perspektiven också tas till vara. Därför bör en jämn könsfördelning eftersträvas bland forskare. Att kvinnor är under-representerade bland forskare har bl.a. lett till att kvinnor inte fått rätt behandling vid hjärtsjukdom, eftersom all kunskap och forskning byggd på erfarenhet från män. Det har även lett till att forskning kring sjukdomar som t.ex. fibromyalgi inte har prioriterats. Ett bredare synsätt inom forskningen krävs, något som bl.a. kan åstadkommas genom ett ökat antal kvinnliga forskare.

11. Fördelning av platser vid riksrekryterande idrottsgymnasier (punkt 11) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionen
2002/03:Kr266 yrkande 11.

Ställningstagande

Idrottsgymnasierna bidrar till att ge möjligheter för ungdomar att kombinera en idrottssatsning på elitnivå med gymnasieutbildning. Det är dock oroande att de flesta platserna på idrottsgymnasierna har gått till manliga elever. I tre sporter finns det över huvud taget inga platser för kvinnliga elever. En tjej som visar talang inom en sport av nationellt intresse skall få samma möjlighet att utveckla den som en kille. Folkpartiet föreslår att en utredning av hur systemet skall förändras snarast kommer till stånd. Kommunerna, specialidrottsförbunden, Riksidrottsförbundet och Skolverket måste alla ta sitt ansvar i denna fråga.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Jämställdhet inom utbildning och forskning – m

av Per Bill (m), Anna Ibrisagic (m) och Tobias Billström (m).

Vi anser att en samordning bör ske av all lagstiftning mot diskriminering. I dag är lagstiftningen en matris vilket inte är tillfredsställande. Den ena dagen handlar diskussionen om jämställdhet i arbetslivet och den andra dagen om HBT-frågor i skolan. En helhetssyn måste till i lagstiftningsarbetet och det är viktigt att ta ett samlat grepp om frågorna. Utgångspunkten är att varje individ är unik och alla är lika mycket värda. Ingen person skall, oavsett sammanhang, utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet eller något annat skäl.

2. Jämställdhet inom utbildning och forskning – v

av Britt-Marie Danestig (v).

För att utmana och förändra könsmaktsordningen skall jämställdhetspolitiken förändras i feministisk riktning. Synen på kvinnor och män grundläggs tidigt. Därför måste jämställdhetsarbetet vara ständigt närvarande redan i förskolan. Flickor och pojkar skall ges samma möjligheter och utrymme att utvecklas i enlighet med läroplanen för förskolan. Den personal som arbetar inom förskolan skall ges utbildning för att uppnå detta mål. Jämställdhetsutbildning bör för övrigt ges till all personal inom hela utbildningsväsendet för att öka medvetenheten om det ojämlika maktförhållandet mellan könen och ge personalen kunskap och redskap att aktivt verka för förändring.

I grund- och gymnasieskolan är förväntningarna på flickor och pojkar mycket olika och ofta får pojkarna mer utrymme och uppmärksamhet på flickornas bekostnad. Flickor och pojkar skall erbjudas lika villkor och därmed få ökade valmöjligheter. De skall också uppmuntras att göra icke-traditionella val. Fortfarande förekommer det läromedel som innehåller könsstereotypa fakta och analyser vilket kan förhindras med en utökad granskning av läromedlen ur ett genusperspektiv. För att stoppa och förhindra sexuella trakasserier skall flickor erbjudas kurser i feministiskt självförsvar. Sex- och samlevnadsundervisningen skall förbättras och ge eleverna förmåga att reflektera över sexualitet och samlevnad utifrån ett jämställt synsätt. Detta bl.a. för att motverka den könsmaktsordning som pornografin förmedlar.

Inom högskolan är varje form av diskriminering förbjuden och universitet och högskolor åläggs att aktivt motverka diskriminering och främja jämställdhet. Det är viktigt att lagstiftningen efterlevs och att universitet och

högskolor fullgör sina skyldigheter att förbättra jämställdheten. En åtgärd kan vara att granska kurslitteratur ur ett könsperspektiv. En annan åtgärd kan vara att högskolorna skall redovisa hur resurserna fördelas på kvinnliga och manliga studenter. Positiv särbehandling vid antagning till utbildningar och vid tjänstetillsättningar kan också vara ett medel för att öka jämställdheten. Genusperspektivet utgör en viktig teori inom forskningen och innebär en positiv utveckling för jämställdheten. Detta synsätt bör även påverka forskningens infrastruktur exempelvis vid fördelningen av forskningsresurser.

3. Åtgärder mot diskriminering och sexuella trakasserier i skolan (punkt 3) – m, fp, kd, c, mp

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Per Bill (m), Ana Maria Narti (fp), Anna Ibrisagic (m), Mikaela Valtersson (mp), Tobias Billström (m) och Håkan Larsson (c).

Vi har vid ett flertal tillfällen fört fram att vi anser att en samordning bör genomföras av all lagstiftning mot diskriminering. Samma skydd mot diskriminering bör gälla oavsett var i livet man befinner sig. Det är inte tillfredsställande att elever i skolan i dag inte omfattas av samma skydd som arbetstagare mot diskriminering och sexuella trakasserier. Samhället måste tydligt ta avstånd från diskriminering och trakasserier i hela utbildningssystemet.

4. Genusperspektiv inom medicinsk forskning m.m. (punkt 10) – fp, c

av Ulf Nilsson (fp), Ana Maria Narti (fp) och Håkan Larsson (c).

Kvinnors hälsa och kvinnors biverkningar av medicin har länge varit eftersatta forskningsområden. För att den medicinska forskningen skall bli mer användbar inom vården är det viktigt att könsperspektivet är med. Huvudregeln bör vara att forskningen alltid skall inkludera både kvinnor och män.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner

Motioner från allmänna motionstiden 2002

2002/03:Ub229 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra all undervisning.

2002/03:Ub239 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om främjande av jämställdhet och om att en lag skall införas mot sexuella trakasserier av elever.

2002/03:Ub244 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra all undervisning.

2002/03:Ub273 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att jämställdhet skall prägla friskolors styrelser.

2002/03:Ub275 av Catharina Elmsäter-Svärd (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att ge grundskollärare högre kompetens i jämställdhetsfrågor rörande skolundervisningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att på pedagogisk väg ge grundskoleelever större förståelse för jämställdhet mellan könen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om angelägenheten av att regelbundet förnya läromedlen för att så långt som möjligt slippa de äldre och stereotypa könsrollerna som finns i gammal skollitteratur.

2002/03:Ub323 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att stoppa könsdiskrimineringen.

2002/03:Ub324 av Birgitta Ohlsson och Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att såväl kommunala som fria förskolor skall omfattas av obligatoriska feministiska jämställdhetsplaner i förskolan.

2002/03:Ub351 av Sinikka Bohlin och Åsa Lindestam (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett jämställdhetspedagogiskt centrum i Gävle.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Högskolan i Gävle startar en utbildning för jämställdhetspedagoger.

2002/03:Ub381 av Gustav Fridolin m.fl. (mp):

6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring i skollagen att det klart framgår att de lagar om diskriminering och sexuella trakasserier som gäller på andra arbetsplatser också gäller för elever i skolan.

2002/03:Ub401 av Helena Bargholtz m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om medicinsk forskning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om genusmedicin.

2002/03:Ub408 av Veronica Palm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om könsmobbing i skolan.

2002/03:Ub409 av Veronica Palm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställdhetsarbete i förskolan.

2002/03:Ub414 av Veronica Palm och Inger Segelström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa genusperspektiv i skolan och i läroböcker.

2002/03:Ub417 av Alf Svensson m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställdhet i skolan.

2002/03:Ub424 av Carina Ohlsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställdheten i skolan och att jämställdhetslagen utvidgas så att den även innefattar barn och ungdomar i förskola och skola.

2002/03:Ub427 av Lena Ek och Johan Linander (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att studenter vid högskolor skall jämföras med arbetstagare i de delar av arbetsrätten som rör integritet och arbetsskydd liksom hela jämställdhetslagen.

2002/03:Ub433 av Carina Ohlsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om andelen kvinnor i ingenjörsutbildningar.

2002/03:Ub442 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ingen forskning om människokroppen, annat än i undantagsfall, får baseras på en population bestående av mindre än 40 % av vardera könet för att få statliga anslag beviljade.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att läkarutbildningen och alla vårdutbildningar åläggs att ha ett könsperspektiv i undervisningen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en grupp bör tillsättas med uppdrag att se över de forskningsanslag som ges och om att de tillvaratar könsperspektivet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett kvinnoforskningscentrum för vården bör förläggas till Göteborg.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att fortsättningsvis ha ansvaret för forskning om vården av kvinnor.

2002/03:Ub448 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställdhetsarbetet i högskolan.

2002/03:Ub449 av Inger Davidson m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att karriärvägarna inom forskningen måste anpassas så att familjebildning och yrkeskarriär kan förenas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av ett genusperspektiv på forskningens villkor.

2002/03:Ub454 av Kerstin Kristiansson Karlstedt och Susanne Eberstein (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnoperspektiv i forskningen.

2002/03:Ub462 av *Lotta N Hedström och Gustav Fridolin (mp)*:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om stöd till bildandet av jämställdhetscentrum JÄMRUM i Gävle.

2002/03:Ub489 av *Sofia Larsen m.fl. (c)*:

4. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om förbättrad jämställdhet inom högskolan.

2002/03:Ub498 av *Fredrik Olovsson och Hillevi Larsson (s)*:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att stärka elevernas rättigheter och skydd mot diskriminering.

2002/03:Ub500 av *Anne Ludvigsson (s)*:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av en förändrad matematikundervisning för att öka jämställdheten på arbetsmarknaden.

2002/03:Ub528 av *Margareta Andersson och Lena Ek (c)*:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utforma en handlingsplan i syfte att öka antalet kvinnliga forskare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser för forskning av kvinnorelaterade sjukdomar.

2002/03:Ub538 av *Carina Ohlsson m.fl. (s)*:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genusvetenskap blir en obligatorisk kurs på utbildningar för jurister och poliser och att fortbildningen för yrkesverksamma bör intensifieras.

2002/03:Ub551 av *Hillevi Larsson m.fl. (s)*:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att förbudet mot diskriminering, mobbning och sexuella trakasserier genomförs snarast i syfte att stärka rättigheterna för skolelever.

2002/03:So450 av *Gudrun Schyman m.fl. (v)*:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att forskningspolitiken bör belysas ur ett klass- och könsperspektiv.

2002/03:So456 av *Chatrine Pålsson m.fl. (kd)*:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning gällande det ökade sexualiserade språkbruket i skolorna.

2002/03:Kr266 av Lennart Kollmats m.fl. (fp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning av hur jämställdheten kan öka vid fördelningen av platserna till de riksrekryterande idrottsgymnasierna.

2002/03:A242 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att man i samband med mobbningskampanjen särskilt uppmärksammar den könsrelaterade mobbningen.

2002/03:A315 av Anders G Högmark m.fl. (m):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tidiga reaktioner i skolan mot barn som kränker andra barn eller vuxna.

2002/03:A317 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp, s, v, c, mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att HomO:s bestämmelser om diskriminering på grund av sexuell läggning i arbetslivet även skall vara tillämpliga för dem som är skolpliktiga samt vuxenstuderande.

2002/03:A366 av Margareta Andersson m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra jämställdhetslagstiftningen tillämplig i skolsystemets samtliga stadier.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att, i nära samverkan med lärarnas organisationer, utforma ett samlat program för ökad jämställdhet i den svenska skolan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samla åtgärder för att motverka språkvåld i skolan i ett nationellt program.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utformningen av läroböcker ur ett jämställdhetsperspektiv.